

101

ЧИЊЕНИЦА КОЈУ ТРЕБА ДА ЗНАШ О

КОЊИМА

101

ЧИЊЕНИЦА КОЈУ ТРЕБА ДА ЗНАШ О

КОЊИМА

ПРЕВЕЛА
СОЊА ЛАШТРО

■ Laguna ■

Садржај

Порекло и митови 6

Живот на слободи 10

Велика разноврсност 14

Свет каубоја 18

Коњи и транспорт 22

Од плена до ловца 26

Коњи у рату 28

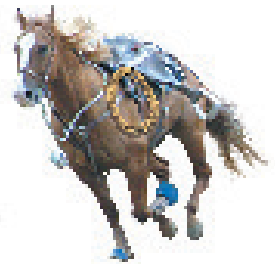
Вредни радници 32

Откријте јахање 36

Нега у штали 38

Спектакли и разонода 42

Спорт и узбуђење 46

ПОРЕКЛО И МИТОВИ

1 Најстарији предак данашњих коња био је еохипус, који је живео пре 55 милиона година

Живео је у Северној Америци и био је висок између 20 и 40 центиметара, што је величина омањег пса! Имао је по четири прста на предњим ногама и по три на задњим, а временом је еволуирао у коња каквог данас можемо видети. Ова животиња је била изузетно занимљива, па су се о њој распредале многе приче и легенде.

2 Милиони година еволуције

Еволуција еохипуса је трајала милионима година: нестала су четири прста, а заменило их је много чвршће копито, ноге су му се издужиле како би могао брже да умакне грабљивицама, врат му је постао дужи да би лакше пасао траву и лишће са дрвећа, и скелет и зуби су се такође мењали, па је пре пет милиона година настао *equus*, данашњи коњ.

3 Слејпнир, осмоноги коњ

Слејпнир је био коњ којег је врховном нордијском богу Одину поклонио бог Локи. Овај коњ је имао осам ногу, по једну за сваки од ветрова који дува са све четири стране света. Могао је да трчи огромном брзином по тлу, мору и ваздуху.

4 Дуго путовање од Северне Америке до Евроазије

Потомци древног *еохијуса* су мењали станиште од Северне Америке до Евроазије и Африке пре око 15.000 година. Занимљиво је да су коњи изумрли у Северној Америци пре 10.000 година.

ЕОХИПУС, предак данашњих коња, био је величине лисице. Погледај колико је порастао од тада!

5 Од дивљег коња до домаће животиње

Праисторијски човек је ловио животиње да би се прехранио. Стари цртежи који постоје у неким пећинама показују ондашњу везу између коња и човека – тада је коњ био плен, а човек ловац. Али пре 5.500 година, људи у Еврозији су почели да припитомљавају коње. Схватили су да коњи могу много да им користе, чак су почели и да употребљавају млеко кобиле у исхрани. У Европи, припитомљавање коња почело је 2.000 година касније.

6 Кентаур – пола коњ, пола човек

У грчкој митологији је постојало биће које је имало људску главу и торзо, а од струка надоле је имало тело коња. Његове борбе са другим бићима из грчке митологије представљале су борбу између човека и дивљине. Такође су постојале и кентауриде, бића са главом и торзом жене и од струка са телом коња, иако су оне мање познате од кентаура.

7 Чаробни рог

У старим временима се веровало да рог једнорога има чаробне исцелитељске моћи и да штити људе од отрова. Многи су били спремни да за њега плате читаво богатство! Постојало је и веровање да свака вода постаје питка ако се у њу претходно потопаи рог једнорога. У средњем веку се веровало да човек уз помоћ овог рога може да савлада чак и слона!

8 Једнорог, легенда која је превазишла време и границе

Постоји неколико теорија о томе како су настале бројне легенде о овом митолошком бићу. Сматра се да су потекле из грчких прича о Индији, у којој се често помињало ово биће. И Викинзи су помогли да ове легенде опстану јер су продавали чак и рог нарвала и тврдили да је то рог једнорога.

9 Пегаз, крилати коњ

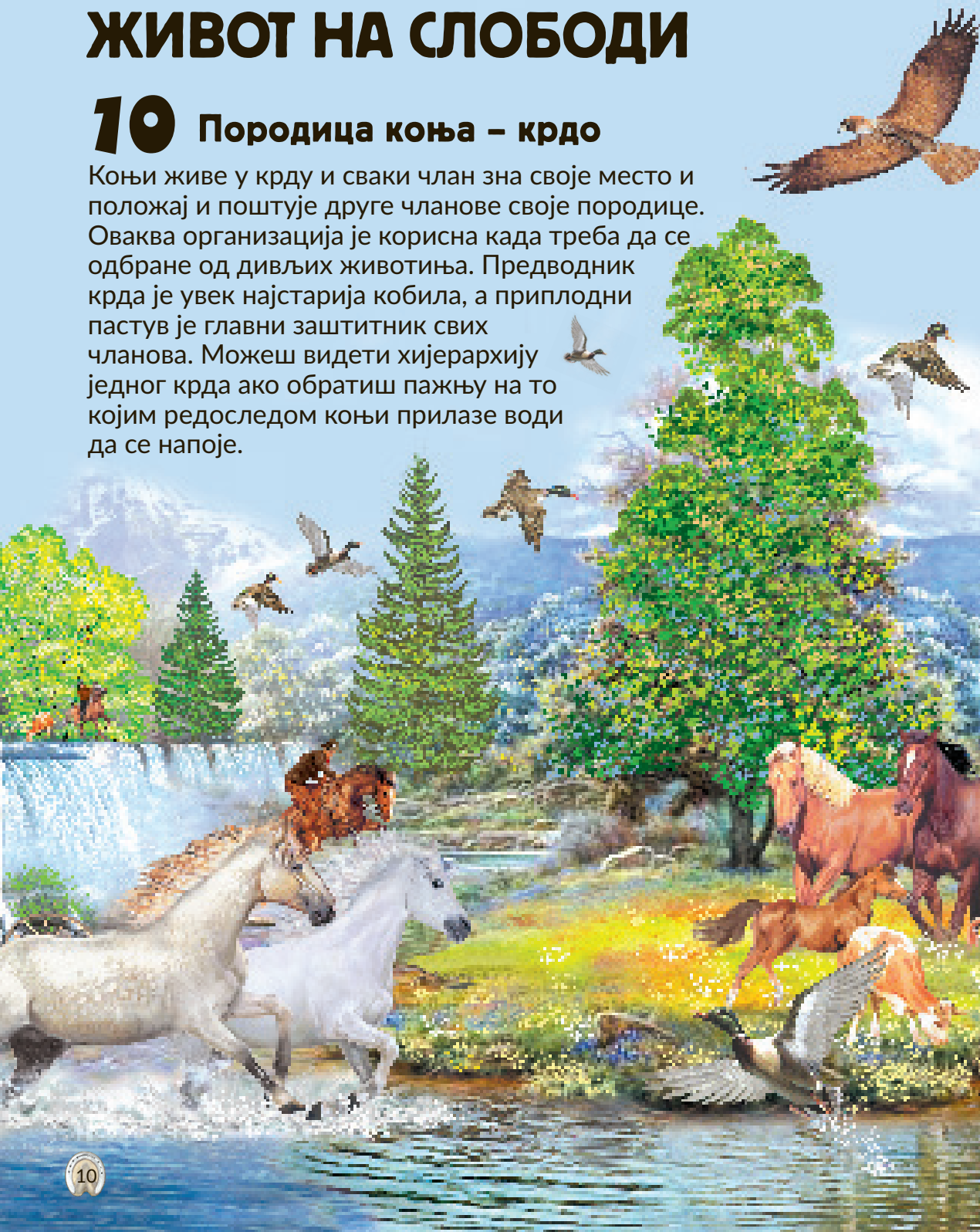
Постоји прича из грчке митологије о јунаку Персеју који је савладао чудовиште звано Медуза. Она је имала змије уместо косе и када јој је Персеј одсекао главу, из њене крви рођен је Пегаз. Овај крилати коњ је могао да буде беле или црне боје и док би летео, чинило се да галопира у ваздуху. Грчки јунак Белерофонт је припитомио Пегаса и уз његову помоћ је савладао чудовиште Химеру, која је имала неколико глава.

ЖИВОТ НА СЛОБОДИ

10 Породица коња – крдо

Коњи живе у крду и сваки члан зна своје место и положај и поштује друге чланове своје породице. Оваква организација је корисна када треба да се одбране од дивљих животиња. Предводник крда је увек најстарија кобила, а приплодни пастув је главни заштитник свих чланова. Можеш видети хијерархију једног крда ако обратиш пажњу на то којим редоследом коњи прилазе води да се напоје.

11 Амерички Индијанци нису имали коње

Сећаш се да смо рекли да су коњи у Северној Америци изумрли пре 10.000 година? Када су се Европљани доселили у Америку, Индијанци су први пут у животу видели коња! Шпански освајачи су довели коње са собом у Америку у XVI веку и бројна крда су заживела на новом

континенту, па су их тек тада открили Индијанци.

12 Претња доминантном мужјаку

Коњи поштују хијерархију у свом крду. Међутим, када ждрепци напуне осамнаест месеци, постају претња главном мужјаку у крду. Он их избацује из крда и ти ждрепци онда оснивају сопствено крдо. Осим ако не савладају доминантног мужјака!

ДА ЛИ ЗНАШ?

На југу Патагоније, у Чилеу и Аргентини постоје резервати где можеш видети крда коња који су и даље полудивљи.

13 Бег је главни начин одбране коња

Када коњи осете да им прети опасност, први порив им је да потрче сви заједно у крду. Тада предатори помисле да лове много већу и моћнију животињу и тада је теже издвојити само једног и напасти га. Свеједно, коњ ће се бранити и када је сâм, али ће увек покушати то да избегне.

14 Мустанг, величанствени коњ америчких Индијанаца

Мустанг је дивљи коњ Северне Америке, потомак коња које су шпански освајачи довели са собом.

То су углавном били андалузијски и арапски коњи и они који су настали укрштањем те две расе. Коњи су имали велики утицај на живот америчких Индијанаца – нарочито на племена Сијукси, Чејени и Црне ноге

– тако што су изменили начин на који се ловило и путовало, а такође су постали и део њихове борбене стратегије.

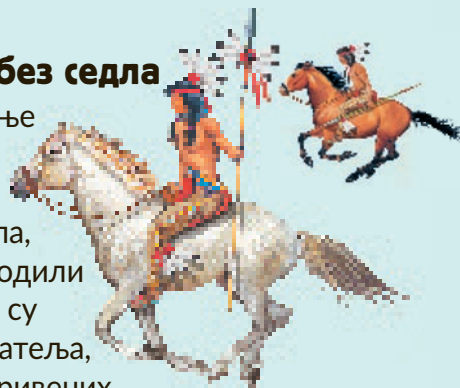
15 Говор тела

Коњи стално међусобно комуницирају и то најчешће чине путем говора тела, а мање њиштањем. Да би се пренела порука, битан је положај тела и врата, поглед, трзање ушима или махање репа, па чак и међусобно уједање (може бити пријатељско или такво да указује на предстојећу опасност).

16 Амерички Индијанци су јахали без седла

Индијанци су толико добро дресирали своје коње да им није био потребан оглав – они су посматрали како се коњи понашају и усмеравали су их уздама направљеним од канапа, без употребе насиља. Јахали су без седла и наводили коње притиском колена на слабине. Дресирали су коње да умеју да залегну и сакрију се од непријатеља, да прескачу јарке, прелазе реке, галопирају покривених очију и одазивају се на звиждуке и глас јахача. Њихов однос се заснивао на међусобном поверењу и поштовању.

17 Каубоји и другачији начини припитомљавања

Каубоји су хватали дивље коње ласом и припитомљавали их на својим ранчевима на помало насилнији начин. Они су наметали своју вољу користећи снагу и коњи би на крају били послушни од умора и страха од казне.

18 Дивљи коњи данас

У данашње време остала је само једна врста дивљих коња – Пржевалски или монголски дивљи коњ. Спасени су од изумирања захваљујући бризи природњака и данас их је у свету остало око 1.000.

КОЊИ су помагали каубојима да гоне стоку преко непрегледних прерија.

ВЕЛИКА РАЗНОВРСНОСТ

19 Стотине раса широм света!

Постоји на стотине раса коња широм света, иако је тешко одредити им тачан број јер постоје различите врсте подела. Углавном се деле на коње за јахање, коње за вучу и поније. Такође постоје тзв. топлокрвни, хладнокрвни и пунокрвни коњи, дивљи коњи, изумрле врсте, а могу се разликовати и према станишту или боји длаке.

20 Одакле су потекле све расе?

И животиње су се мењале много у процесу еволуције, исто као и људи. На коње је првенствено утицало њихово станиште: нису исти услови живота у степи где је терен раван и на планинским висинама, или у топлим крајевима и тамо где је стално хладно. Како би опстали као врста, грађа коња се мењала – њихова величина, тежина и густина длаке морали су се прилагодити различитим климатским условима.

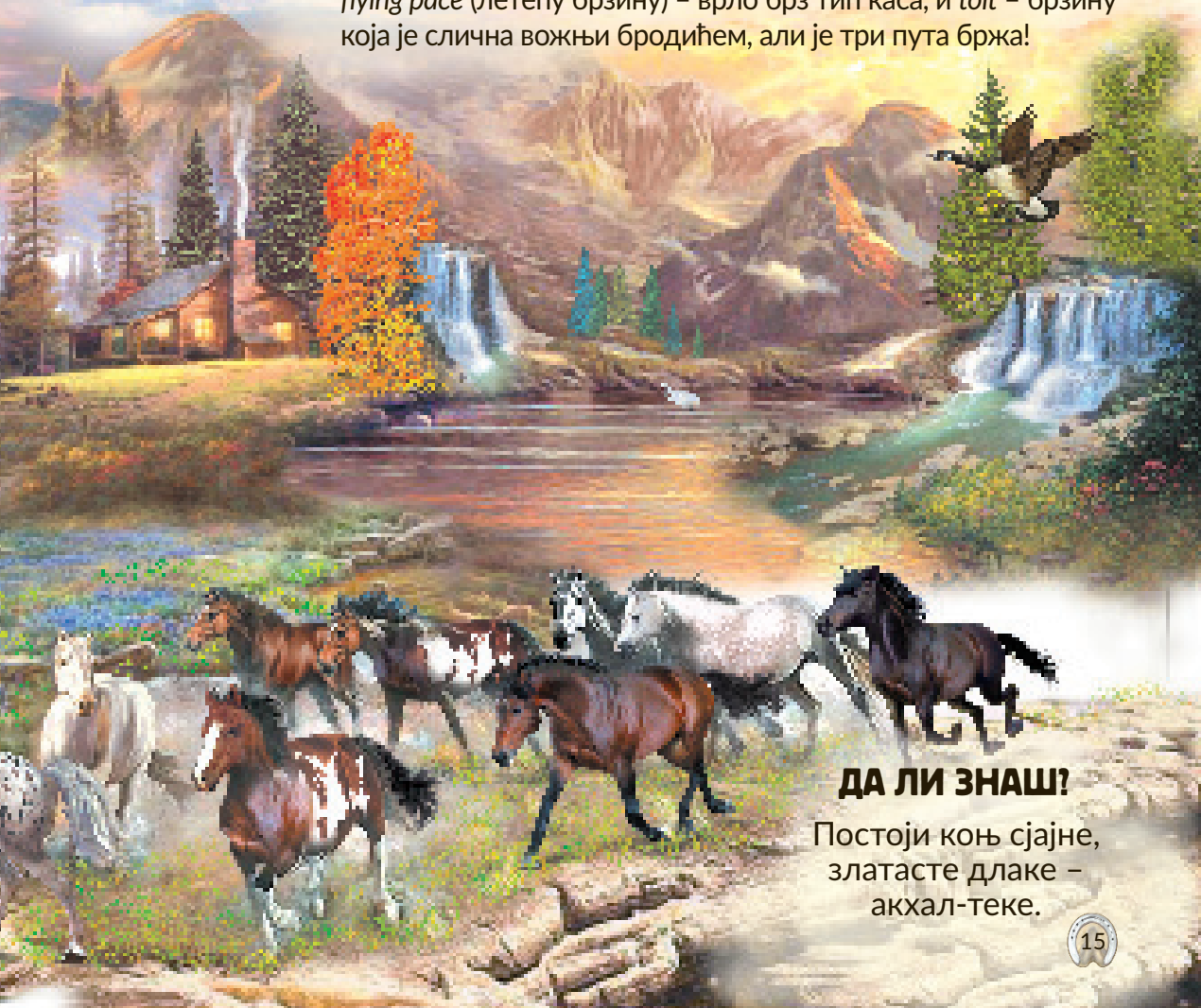
21 Човек, творац и узгајивач

Људи су хиљадама година узгајали животиње и имајући у виду различите физичке особине које смо већ поменули, различите расе су користили за различите послове: вучу, сеоске послове, спортска надметања и сл.

22 Корак, кас и галоп

Три основне врсте хода су корак, кас и галоп, а постоји врста коња са Исланда који знају пет различитих врста корака. Осим основна три као код већине коња, коњи са Исланда имају и тзв. *flying pace* (летећу брзину) – врло брз тип каса, и *tölt* – брзину која је слична вожњи бродичем, али је три пута бржа!

ДА ЛИ ЗНАШ!

Постоји коњ сјајне, златасте длаке – акхал-теке.